

KANSALLISEN LAPSISTRATEGIAN VALMISTELU JA LASTEN OSALLISTUMISOIKEUDET

24.1.2020

**VT Johanna Laisaari
Päsihteeri, VNK**

LAPSISTRATEGIAN VALMISTELUN TÄMÄNHETKINEN VAIHE

Eduskunta on edellyttänyt, että valtioneuvosto laatii kansallisen lapsistrategian (EK 34/2018 vp – K 5/2018 vp)

Lapsen aika 2040 –raportti ja siihen liittyvä tutkijaryhmän raportti 3/2019

Rinteen ja Marinin hallitusten kirjaukset YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen perustuvan strategian laatimisesta

Parlamentaarisen komitean pääsihteeri 10/2019

Parlamentaarisen komitean asettaminen /2020

Virkamiestyöryhmän asettaminen ministeriöiden edustajista /2020

YK:N LAPSEN OIKEUKSIEN KOMITEA SUOMELLE:

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen toimeenpanoa valvova komitea on huomauttanut Suomea siitä, että meiltä puuttuu kattava toimintapolitiikka ja toimintasuunnitelma sopimuksen täysimittaiseksi täytäntöön panemiseksi (=lapsistrategia).

Komitea on kehottanut Suomea varmistamaan, että se luo tehokkaan järjestelmän lapsen oikeuksia koskevien toimintapolitiikkojen koordinoimiseksi kaikkien asianomaisten toimielinten ja instituutioiden välillä kaikilla tasoilla.

Komitea on suositellut, että sopimusvaltio kehittää kattavan toimintapolitiikan ja toimintasuunnitelman lapsen oikeuksien sopimuksen täysimittaiseksi täytäntöön panemiseksi.

MIKSI YK:N LAPSEN OIKEUKSIEN SOPIMUKSEEN PERUSTUVA STRATEGIA?

Lapsen oikeuksien sopimus on lakina voimassa oleva ihmisoikeussopimus (SopS 59-60/1991). Lapsistrategia on sopimuksen toimeenpanon väline ja keino varmistaa sopimuksen aktiivinen toteuttaminen.

Valtiolla ja muulla julkisella vallalla on velvoite kunnioittaa, suojata ja toteuttaa ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia.

Julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen (PL 22 §).

Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisen vallan toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia (PL 2.3 §).

LAPSISTRATEGIA HALLITUSOHJELMASSA

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen (ja edellisen pääministeri Antti Rinteen) ohjelmassa on sitouduttu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen perustuvan kansallisen lapsistrategian laatimiseen.

Haasteisiin vastaamiseksi hallitus on käynnistänyt parlamentaarisen komiteavalmistelun kansallisen, YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen perustuvan lapsistrategian luomiseksi.

Hallitusohjelman mukaisesti lapsistrategialla vahvistetaan hallinnon ja päätöksenteon lapsenoikeusperusteisuutta.

KANSALLISEN LAPSISTRATEGIAN TARKOITUS (1)

Strategiat ohjaavat organisaatioiden päätöksentekoa ja toimintaa. Strategia voidaan määritellä organisaation toiminnan juoneksi ja päätösten ja tapahtumien punaiseksi langaksi.

Lapsistrategian ”juoni ja punainen lanka” on lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin tavoitteellinen ja pitkäjänteinen edistäminen ja turvaaminen.

KANSALLISEN LAPSISTRATEGIAN TARKOITUS (2)

Lapsistrategiassa ”organisaatiolla” tarkoitetaan kaikkia valtionhallinnon, kunnallishallinnon ja maakuntahallinnon sekä muun julkisen hallinnon organisaatioita, joiden toiminnalla on vaikutuksia lasten tai lapsiperheiden asemaan ja oikeuksiin.

Lapsistrategialla olisi myös laajempi rooli yhteiskunnan eri toimijoiden, kuten järjestöjen, uskonnollisten yhteisöjen, yritysten ja muiden toimijoiden, sitouttamisessa lasten oikeuksien edistämiseen.

KANSALLISEN LAPSISTRATEGIAN TARKOITUS (3)

Kansallinen lapsistrategia toimii viitekehyksenä, jonka avulla luodaan lapsia, nuoria ja lapsiperheitä koskevan politiikan näkemyksiä, linjauksia, päätöksiä ja toimenpiteitä.

Visiona nähdään lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oikeuksien mahdollisimman täysimääräinen toteutuminen Suomessa (lapsen oikeuksia kunnioittava lapsi- ja perhemyönteinen Suomi).

Lapsilla tarkoitetaan alle 18-vuotiaita eli 0-17-vuotiaita henkilöitä.

LAPSISTRATEGIAN KAKSIVAIHEISUUS

Lapsistrategian tehokkaan toimeenpanon kannalta se on tarkoituksenmukaista toteuttaa kaksitasoisena:

- 1) Varsinaiseen lapsistrategiaan** kirjattaisiin pitkän aikavälin tavoitteet ja toimet. Tämä tehdään parlamentaarisella valmistelulla komiteatyöskentelynä.
- 2) Strategian toimeenpanosuunnitelmaan** kirjattaisiin hallituskauden (tai vastaavan lyhyemmän aikavälin) tavoitteet, toimet ja niiden voimavarat.

Lapsistrategia linkittyy **muihin strategioihin ja suunnitelmiin.**

Lapsistrategialla on mahdollista luoda kattava, johdonmukainen ja tavoitteellinen hallinnon alat ylittävä toimintapolitiikka lasten ja nuorten oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaamiseksi ja edistämiseksi.

LASTEN OSALLISTUMISOIKEUDET SUOMESSA TILANNEKUVA

Selkeitä kehittämistarpeita on, kuten Lasten osallistumisoikeudet Suomessa – arviointiraportista ilmenee esim.

- Haavoittuvassa asemassa olevien lasten osalta puutteita.
- Erityisesti pienille lapsille, erilaisia kommunikaatiotapoja tarvitseville ja eri kieliryhmiin kuuluville lapsille soveltuvia käytäntöjä tarvitaan lisää.
- Lapset eivät saa riittävästi tietoa omista oikeuksistaan ja oikeusturvamenettelyistä.

KANSALLINEN LAPSISTRATEGIA JA LASTEN OSALLISTUMISOIKEUDET

Tällä hetkellä kunnolliset rakenteet ja toimintamallit puuttuvat lasten osallistumiselle valtionhallinnosta, oli kyse sitten lainvalmistelusta tai budjettivalmistelusta.

NOSTOT KANSALLISEN LAPSISTRATEGIAN VALMISTELUUN JULKAISUSTA

Strategian valmistelussa ja toimeenpanossa tulisi kiinnittää erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa olevien lasten osallisuuteen, kuulemiseen ja yhdenvertaisuuteen.

Keskeistä on kehittää sektorirajat ylittävää yhteistyötä sekä parantaa tiedottamista ja viestintää, joka edistää lasten oikeuksien toteutumista.

Strategian tulisi edistää YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen toimeenpanoa Suomessa, jolloin se kykenisi huomioimaan myös kaikista haavoittuvaisimmassa asemassa olevat lapset.